

REDAKČNÍ RADA brněnská konala schůzi dne 17. února 1936 za předsednictví prof. Dr. Neubauera. Zúčastnili se jí: prof. Dr. Čáda, doc. Dr. Kubeš, Dr. Uhde, Dr. Bulín, Dr. Vlč, JUC. Mládek, JUC. Miša a JUC. Sommr. V debatě byly probrány tyto nejdůležitější body: obsah minulého čísla, právní otázky kolem, abdikace presidenta republiky, osnova advokátního řádu, zákony o nekalé soutěži atd. — Redakční rada bratislavská konala schůzku dne 14. II. t. r. o půl 7. hod. za předsednictva J. S. prof. Dr. Rauschera. Zúčastnili se jej kolegovia: Dr. Bečvář, Dr. Rebro, Brežný, J. Karpat, Dr. L'uby. Omlúvili sa Šimová a F. Karpat. Debatovalo sa o aktuálnych veciach vo finančnom práve a príspevkoch do tohto čísla.

L i t e r a t u r a .

Univ. prof. Dr. ERNST SWOBODA: *Die Neugestaltung des bürgerlichen Rechts. Rechts- und Staatswissenschaftliche Abhandlungen. Sešit 8. Nakladatelství Rudolf Kohrer, Brno-Praha-Lipsko-Vídeň. 1935. Stran 136.* — Velmi často citovaný moderní civilista německý, nyní profesor právnické fakulty německé university v Praze, podává zde v duchu svého právně-filosofického učení několik pohledů na občanské právo s příslušnými reformními návrhy.

Životní dílo Swobodovo můžeme dělit na dvě časové epochy. Rozhraní tvoří rok 1926. V *prvním období* své tvůrčí práce Swoboda zabývá se téměř výlučně pozitivními problémy občanského práva. Jeho pozornost především upoutává problém žalob z obohacení (*Natur und Inhalt des Bereicherungsanspruches im öster. Recht* 1916). Nejdůležitější přínos pro řešení tohoto problému tkví ve Swobodově poznatku dvojstrannosti obohacení, kteréžto hledisko nyní přešlo i do Klangova komentáře, kde Swobodovi bylo svěřeno zpracování příslušných paragrafů obč. zákona. Znovu se vrací k tomuto problému prací »*Bereicherung, Geschäftsführung ohne Auftrag, versio in rem*« (1919) a dílem »*Das Aufwertungsproblem und die Lösung der Kleinrentnerfrage*« (1924). Kromě několika menších civilistických prací pochází z tohoto období jedna větší práce z oboru trestního práva »*Dolus indirectus und andere Fragen des geltenden und werdenden Strafrechts*« (1916).

V čele *druhého období* vědecké činnosti Swobodovy stojí jeho velké dílo »*Das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch im Lichte der Lehren Kants*«. Touto prací podařilo se Swobodovi ozřejmiti filosofické a kulturně-historické základy rakouského občanského zákoníka a ukázati jejich vliv a význam na celkovou stavbu tohoto zákona, jakož i na jednotlivá jeho ustanovení. S. navázal na pozdní epochu Kantovy filosofické práce, kde Kant položil základy *modernímu* právu přirozenému, jež se liší od typické přirozenoprávní doktriny, jak jest představována Grotiem, Wolffem atd., hlavně tím, že axiom *neměnitelnosti* přirozenoprávních pravidel omezilo na *nejvyšší právní ideu*, jimiž podle S. jsou myšlenka spravedlnosti, rovnosti před zákonem a svobody jednotlivcovy, omezené ovšem účely společnosti. S. ukázal, jak Kantovo přirozenoprávní učení, přizpůsobené a zlepšené Zeilerem, hlavním redaktorem rakouského občanského zákoníka, přešlo do tohoto zákoníka a vytvořilo celou jeho filosofickou fundaci. Swobodovy další práce jsou většinou určeny propracování vůdčích myšlenek, uložených v této jeho knize. Jsou to zejména »*Die Neugestaltung der Grundbegriffe unseres bürgerlichen Rechts*« (1929), »*Franz von Zeiller* (1931), »*Das Privatrecht der Zukunft*« (1932) a též Swobodovo nejnovější dílo, věnované problému nového utváření občanského práva.

Tuto poslední Swobodovu práci můžeme rozdělit na dvě části: *Prvá část* jest věnována základním problémům právním, ovšem nikoliv rázu kognitivního, nýbrž *volitivního*. Jest to obsáhlá kapitola o *idei práva a jejich elementech*, regulativních principech. Z Schopenhauerovy base poznání-chtění (vůle) musíme tyto vývody nutně zařadit do sféry volitivní. Zajímavý jest Swobodův výklad *funkcí* těchto tří *regulativních principů*, k nimž přidružuje ještě vůdčí myšlenku harmonie. Regulativní principy mají a) pro budoucí právo sloužiti jako vůdčí směrnice, b) pro platné právo jako prostředek výkladný na širokém poli pochybnosti, tedy nikdy proti jasnému znění zákona, c) na poli mezer v zákoně jako bezprostřední pramen stále se obnovujícího práva. Tyto vývody s malou precisací ad b) (kdy podle nás běží už o aplikaci, nikoli o interpretaci) jsou přijatelný i pro juristu, orientovaného jiným směrem. Ostatně stačí pročísti Swobodovy práce, zejména určené otázkám »prakticko-positivním«, abychom seznali, že volitivní orientace Swobodova nedovedla ho přiměti ke korektně zákona, tak jako to činí na příklad *Pisko* svou chybnou nepravou mezerou v zákoně. Rovněž Swobodova akceptace mého pojmu pozitivního práva sekundárního (str. 43, viz též »Der Wert der einleitenden Bestimmungen der allg. bürgerlichen Gesetzbuches und ihre Gestaltung im künftigen bürgerlichen Recht«, *Juristenzeitung* 1934, str. 10) svědčí o tomtéž. Mám vůbec dojem, že Swobodův odpor ke Kelsenovi spočívá na nedorozumění. Zde nemohu se touto otázkou zabývatí. Odkazuji na svou práci »Pozitivní právo sekundární (1934)«, kde podávám charakteristiku právního směru kognitivního i volitivního. V duchu svého učení akcentuje S. *dynamický* způsob myšlení a nutnost dynamického vytváření práva a jeho pojmů.

V druhé části své práce S. používá výtěžku svého učení ke kritice jednotlivých úseků práva občanského a současně uplatňuje své zajímavé *reformní plány*. Nelze zde podrobně rozebírat kritickou část; přihlédneme jen k těm nejdůležitějším změnám, jak jsou Swobodou navrhovány. S. podává především návrh nového § 7. obč. zák.: »Při použití zákona nemá soudce lpěti na písmenách jeho ustanovení. Směrodatný jest smysl zákona. Zda jest přípustno v oněch případech, jež v zákoně nejsou vůbec anebo nejsou jasně rozhodnuty, použití zákonného předpisu, určeného pro jiné případy, nebo nepřístupnost jejich použití vyvoditi z mlčení zákona o případech dalších, jest rozhodnouti podle účelu zákona. Nezíská-li se takto ještě jistoty o případném rozhodnutí, jest vzíti za směrnici vůdčí základní myšlenky spravedlnosti, svobody jednotlivcovy omezené účely veškerenstva, a rovnosti před zákonem. Vždy však musí se za účelem udržení jednoty práva také v těchto případech rozhodnutí zařaditi uspokojivým způsobem v celou výstavbu zákona.« — V této Swobodově formulaci postrádáme zdůraznění a vytýčení *povinnosti materiálního rozhodnutí* soudcovy v těch případech, kdy pod zákon nedá se subsumovati konkrétní případ. V normování této povinnosti materiálního rozhodnutí tkví hlavní význam § 7. — V zajímavém pojednání o pojmu osobnosti podává S. tento návrh: »Každý jest svou lidskou důstojností jako osoba v rámci právního okruhu, určeného ústavou, způsobilým býti nositelem práv. Právo osobnosti jest omezeno povinnostmi, které jednotlivce má vůči veškerenstvu.« — Na místo § 285 obč. zák. navrhuje toto ustanovení: »Věci v právním smyslu jest vše, co jest rozdílné od osoby, podléhá panství a může býti předmětem práv.« Dynamický pojem věci se pak samozřejmě uplatňuje i v otázce vlastnictví a v řadě otázek dalších. Ustanovení o vlastnictví v širším smyslu by podle S. mělo zníti takto: »Každé oprávnění věcného či osobního druhu vzhledem na hmotnou věc, jež uzavírá v sobě při nejmenším částečné majetnictví této věci, stane se vlastnictvím oprávněného, jakmile se uskuteční toto majetnictví, a důsledkem tím odůvodněného příslušenství vlastnictvím v širším smyslu. Vlastnictví v širším smyslu zaručuje právo vyloučiti a tudíž bezprostřední právní ochranu

proti rušebním činům neoprávněných osob.« S. nedoporučuje užítí výrazu vlastnictví v užším smyslu; na místo něho zavádí výraz »úplné vlastnictví« a příslušné ustanovení by znělo: »Předmětem úplného vlastnictví může býtí jenom hmotná věc. Jest to úplné panství nad věcí. Výkonem oprávnění z toho plynoucích nesmějí býtí cizí práva dotčena. Jest též omezeno povinnostmi, které má vlastník podle předpisů právního řádu oproti veškerenstvu«.

U této druhé části Swobodova díla jest poněkud překvapující stálý rekurs ke starogermským právním institutům a myšlenkám a opomíjení historie práva našeho. Jest ovšem pravda, že Swobodovi běželo o to, aby prokázal neudržitelnost formulace něm. obč. zákona a opravdu velmi pěkně ukázal, jak něm. obč. zákoník na místo, aby čerpal z prostředí vlastního utekl se k doktríně obecného práva se všemi jeho neplodnými fikcemi.

Jest nepopíratelnou zásluhou Swobodovou. že svými pracemi o filosofických základech našeho práva ozřejmil velké klady našeho občanského zákoníka a tím nemálo přispěl pro pochopení tohoto zákona; tím Swobodovo dílo má značnou cenu též pro úvahy o vytvoření československého zákoníka.

Doc. Kubeš (Brno).

ROK 1934 V ČÍSLECH vydal Státní úřad statistický nákladem »Orbis«, nakladatelství v Praze, 1935, stran 236, cena Kč 12.—. — Konceptní úřednictvo Státního úřadu statistického vydalo po prvé knižní publikaci za vedení a redakce náměstka předsedy doc. Dra Antonína Boháče — za rok 1934; publikace podává výklad nejzajímavějších nebo nejdůležitějších statistických dat z různých hospodářských oborů, jako ze zemědělství, hornictví a hutnictví, zemědělského průmyslu, zahraničního obchodu, dopravy, peněžnictví atd. Ve statistice sociální je podán přehled zprostředkování práce a vývoje pracovního trhu a stávkového a vylukového hnutí. Zajímavý je také přehled pohybu obyvatelstva a pohybu cen. Podle předmluvy má býtí nyní tato příručka vydávána každoročně a dříve (po prvé vyšla až v prosinci 1935). Snahu tuto lze jen uvítati, zvláště bude-li příručka také postupně doplňována i v jiných směrech.

Dr. Jindřich.

DR. F. EHLEMANN - F. VOLF. *Českoněmecké právnícké názvosloví*. Nákladem Československého Kompasu v Praze, 1936, cena sešitu Kč 2.50. — Oba autoři, kteří jsou tlumočníky našeho Národního shromáždění, počali právě vydávati toto dílo ve formě slovníku, jenž si všímá takových slov nebo úslolí, kterých se užívá v právním životě, způsobem, pokud možno vyčerpávajícím. Při tom bylo přihlédnuto také k nejvíce používaným právníckým frásím a slovním obrátům. Při zpracování materie přihlédlí autoři k dosud vydaným slovníkům a snažili se excerpovati vše, o čem možno předpokládati souvislost s právním životem. Ze sešitů, které dosud vyšly, je zřejmo, že dílo bude cennou pomůckou pro české i německé právníky a usnadní jim svou úplností a přehledností snadné používání jazyka tak, aby vždy mohla býtí správně vystižena nejen myšlenka použitých normy, nýbrž i jasně vyjádřen její výklad a souvislost s projednávanou záležitostí. Celé dílo vyjde ve 30 měsíčních sešitech, takže i cenově je přístupno.

Dr. Jindřich.

STAATS- UND VERWALTUNGSRECHT IM DRITTEN REICH je titul nejnovější cvičebnice německého státního a správního práva, kterou sepsali s dokonanou stručností i závidění hodnou jasností šéf presidia říšského kancelářství Dr. Otto Meissner a Dr. Jiří Kaisenberg; vydáno v Berlíně 1935 (Verlag für Sozialpolitik, Wirtschaft und Statistik), stran 357. Vnější úprava zorná.

Kniha má čtyři oddíly: I. Základy Třetí Říše (historický úvod). II. Hybná politická síla státu — německá národně socialistická strana dělnická. III. Státní aparát (politické vedení státu, zákonodárství; provádění státní vůle: veřejná správa a její jednotlivá odvětví jakožto bezprostřední

správa státní, obce, stavy a církve jakožto útvary, prostřednictvím jichž se rovněž uskutečňují státní úkoly; soudnictví). IV. Obsah státu: lid a jeho organisovaná práce státní. Povšimnutí hodny jsou zejména ty stránky, na nichž se líčí nejosobitější zařízení Třetí říše.

Velmi zajímavé jsou výklady autorů o straně, která je nositelkou politického vedení národa a která dociluje styku s úřady prostřednictvím svého spojovacího štábu, vedeného náměstkem vůdcovým, R. Hessem. Členové strany podléhají při porušení vyšších stranických povinností (k vůdci, národu a státu) *zvláštnímu* soudnictví strany a soudnictví úderných oddílů (SA).

Neméně zajímavá je stať o vůdci a říšském kancléři, v jehož osobě je spojena hlava státu s hlavou vlády do všech důsledků, takže je postavení vůdcovo podle slov říšského ministra Fricka silnější než postavení kteréhokoli suveréna: ministři, místodržitelé, úředníci, důstojníci i vojáci jsou jedině vůdci odpovědní, tento pak je odpovědným pouze národu. Na tomto místě knihy se zdá, že autoři složili zbraně před těžkým úkolem, vysvětliti ústavní význam stručného zákona o hlavě Německé říše z roku 1934, který zní: »Úřad říšského presidenta se spojuje s úřadem říšského kancléře. V důsledku toho přecházejí dosavadní práva říšského presidenta na vůdce a říšského kancléře Adolfa Hitlera.« Říšského presidenta není více. Hitler vystupuje ve vnitrostátním styku jako »vůdce a říšský kancléř«, ve styku mezinárodním jako »německý říšský kancléř«. Stal se kancléřem, byv k tomuto úřadu povolán říšským prezidentem podle výmarské ústavy. Podle zákona o hlavě státu může určití svého zástupce, ale bylo by protimluvem, kdyby jmenoval jiného kancléřem. Mohl by ovšem určití svého zástupce zákonem. Kdo by se však stal hlavou státu v případě nenadálé smrti Hitlerovy, na to nenajdeme odpovědi ani v zákoně o hlavě státu ani v knize, o níž referujeme. To je konečný důsledek soustředění veškeré moci a práva v jediné osobě, která není členem dynastie.

Nemenší svérázností nového státního práva německého je nová nauka o právních pramenech. Výmarská ústava z roku 1919 není sice zrušena, je však změněna, a to nejen zákony, které nyní vydává vláda (podle zmocňovacího zákona), nýbrž *vládnoucími zásadami* Třetí říše: užitek obecný má přednost před užitek jednotlivcovým, krev a půda jsou denně se obnovujícími prameny německého národa, německý stát je veden i spravován podle zásady vůdcovství a spočívá na věrnosti a poslušnosti vůdce. Autoři přestávají na tomto stručném výpočtu. Kam však to při vyvození všech důsledků vede, vidíme z článku Dr. Kurta Rothenberga v Deutsche Juristen Zeitung (1936, str. 22), kde se dočteme tohoto: Právem jest to, co národní obec uznává za řádné pravidlo svého společenského zřízení. »Právo jakožto funkce národní duše je původním pramenem právním« (sic!). Odvozenými prameny právními jsou zákon, právo zvykové, a oficiální, byť i bez formy zákona dané rozkazy vůdcovy. Soudce musí podle obsahu a smyslu takových rozkazů posouditi, pokud jsou jimi derogovány dřívější zákony; při tomto posuzování se řídí programem strany (který není pramenem práva, nýbrž pramenem poznání práva), zásadami z vůdcovy knihy »Mein Kampf« a z jiných jeho řečí, jakož i myšlenkami národní socialistického písemnictví (komentáře židovských autorů jsou podle Rothenberga nepoužitelné).

Z řečeného je vidno, že nový právní řád německý nemá dosud pevného podkladu teoretického ani praktického. Sledovati vývoj myšlenek tvůrců »nového německého práva« je velmi poučné i když je juristovi nemožno zaujmouti k těmto myšlenkám jiné stanovisko než záporné. —ý.

PRÁVO ČESKOSLOVENSKE, Sborník zákonodárství a judikatury II. ročník č. 7. přináší *zákon o dopravě motorovými vozidly a jich zdanění* č. 77/1935 s komentářem vrchního policejního komisaře Františka Rosenbacha (na 2. straně obálky uveden autor jako policejní rada). Je dosud v dobré paměti živá diskuse předcházející tento zákon. Komentace jest

velmi důkladná a bohatá. Praktické je, že příslušná ustanovení prováděcího nařízení č. 153/1935 jsou umístěna u jednotlivých paragrafů zákona, jichž se týkají. Výklad obsahuje množství rozhodnutí n. s. s. a minister-
ských výnosů, ale i vlastních výkladů autorových. Zde jsou nejcejnější vy-
světlení jednotlivých zákonných pojmů a jejich znaků (na př. »spolehlí-
vost« žadatele o koncesi a pod.). Také daňová část zákona, která má zřej-
mě ještě více zájemců, jest komentována stejně pečlivě. — n —

PRÁVO ČESKOSLOVENSKE. Sborník zákonodárství a judikatury II. ročník č. 8 přináší *zákon o pojistné smlouvě* č. 145/1934. Výklad, který pořídil JUDr. Jiří Husserle, advokát v Praze, obsahuje vedle poznámek
autorevých výňatky z materiálů a četnou judikaturu. Méně četná literatura je
citována jen jmény autorů, nikoliv děl. Bylo by se snad doporučovalo
připojití úvod, který by alespoň stručně vysvětlil předchozí právní stav
a jeho poměr k novému zákonu. Je tu jen zcela stručná poznámka o zá-
koně č. 501/1917 na str. 680. Jinak však komentář bude dobrou pomůckou
praxi. Za zákonem je otištěno vl. nař. č. 4/1935 o vyloučení platnosti
omezení smluvní svobody pro některé druhy pojistných smluv.

Jinak obsahuje číslo judikaturu n. s. ve věcech civilních. — n —

DR. J. SCHILLER: *Komentované predpisy o spoplatnení dodávok, s nimi súvisiacich listín a obchodnej korešpondencie*. Nákl. vlast. v Bratislave, Vajanského nábr. 13 a § strán 191, cena Kč 35.—. — Velmi ob-
siahla príručka, v ktorej autor shrnuje všetky predpisy, týkajúce sa po-
platnosti dodávok v šir. sl. sm.; cituje nie len zákonné predpisy, norma-
tívne výnosy min. financií, vládne nariadenia a judikaturu najv. správ.
súdu (Budw. a Boh.), ale podáva aj výklad týchto noriem a zo svojej pra-
xe (autor je vrch. fin. radcom a v obore popl. práva uznaným odborní-
kom) prináša širšej verejnosti dôkladne vypracované odborné poučenie.

Obsah rozdeluje vo tri časti: v prvej, pojednávajúcej o dodávkach,
vykladá predovšetkým pojem dodávky v smysle poplat. práva, stanoví ob-
jekt poplatku, oslobodenia vecné a osobné, smlúvy cudzincov a vznik
poplatkovej povinnosti. Vytyčuje rozdiely medzi jednotlivými druhami do-
dávok (dodávky štátne a neštátne), obširne cituje predpisy, týkajúce sa
vyberania kvitancného a smlúvneho poplatku pri úhradách zo štátnych
pokladní, premlčania poplatku; cituje a vyklada normy o subjektu poplat-
kov, ručení, zákkladu, sadzbe, lehotách, vecnej a miestnej príslušnosti,
ohlasovacej povinnosti a normy trestné.

Druhú časť venuje poplatkovým predpisom v obore obchodnej ko-
rešpondencie. Menovite sa zaoberá podmienočným oslobodením, ktorá
otázka je v dnešnej dobe veľmi aktuálna. Rozobiera formu a obsah ob-
chodnej korešpondencie, pojem obchodníka a živnostníka, použitie obchod-
nej korešpondencie, podmienične oslobodenej, (vznik popl. povin-
nosti). Široko a pečlivo rozvádza pojem »použitie u súdu« a »úradné po-
užitie«, predpisy o premlčaní poplatku (vymeranie a vyberanie), ručení a
trestné normy.

Tretia časť obsahuje predpisy o spoplatnení listín, súvisiacich s do-
dávkami. Rozdelená je v dva oddiely: A) Formálne predpisy (výťah z po-
platk. pravidiel) a B) Poplatková sadzba.

V predpisoch formálnych všima si tiež sústavne a veľmi dôkladne
kolkovej povinnosti listín tuzemských, cudzozemských. V sadzbach riadi
sa dľa druhov listín. Zvláštny odstavec venuje účtom, kvitanciam (kvitan-
cia vobec, kvitancia vo forme súkromného listu, kvitancia kolkuprostá).
Zakončenie tejto časti spočíva v rozbere osobných oslobodení, ktoré prak-
ticky znázorňuje v 24. príkladoch.

Kniha opatrená je dodatkom, rozdeleným v časť všeobecnú, v kto-
rej zdôrazňuje pre popl. právo rozdiel medzi dodávkou štátnou a neštát-
nou (pre samosprávu, iné korporácie, a súkromníkov), rieši otázku, čo
sa môže zarátať do oferovanej ceny vzhľadom na daň z obratu, na 1%ný

kvitancný a 2%ný smlúvny poplatok a znázorňuje svoje výklady v praktickej tabulke, konečne niekoľko poznámok o dani z obratu — a časť zvláštnu, kde rozobera 24 prípadov zpoplatnenia dodávok za rôznych situácií a znázorňuje ich v schematických, prehľadných tabulkách.

Dr. Schiller vydaním tejto práce vykonal záslužný čin, nakoľko slovenská právna literatúra postrádala dosiaľ podobnej, dobre spracovanej poplatkovej príručky. Kniha jeho bude nie len dobrou príručkou pre finančné úrady, ale i dobrou pomôckou pre advokátné kancelarie a podnikateľské firmy.

Dr. Fr. Bečvář.

DR. ALEX. KUNOŠI: *Čo máme vedieť o Spoločnosti národov.* »U nás«, družstvo v Bratislave 1934, strán 78. Cena neuvedená. — Zaujímavá publikácia, v ktorej autor obšírne sa zaoberá príčinami vzniku S. N., prece dentnými prípadmi a tendenciami v histórii a konečne vznikom tejto inštitúcie samotnej, jej ústavou, jej orgánmi (paki, rada, shromaždenie, sekretariat). Rozobera a vysvetľuje organizáciu Medzinárodného úradu práce a Stáleho Súdu Medzinárodnej Spravedlivosti. Rozobera zvlášte doterajšiu politickú (konflikt švédskofinský, gréckobulharský, mossulský a pod.), hospodárskú, finančnú a sociálnu činnosť S. N. Všíma si vzťahu národných menšín ku S. N., podkladu menšín, sankcií (prípady poľský a československý). Knihu uzaviera textom Paktu S. N.

Celý elaborát je podaný veľmi populárne. Na autora vylýval jeho učiteľ prof. Tomsa, čo je vidieť z celej jeho práce. Každopádne priniesol pre širšie vrstvy cennú publikáciu, ktorú pre osvieženie a rekapituláciu svojích znalostí v oboru medzinárodného práva môže si každý právnik smelo prečítať.

Dr. Frant. Bečvář.

PROF. INŽ. JOSEF FUKSA: *Účtářenská mechanisace.* Soukromo-ekonomické spisy, Praha II., Palackého 11. Stran 173, cena Kč 36.—. — Dobrá príručka pro podniky, zavádějící nebo hodlající zavést účetnictví dle metody propisovací nebo strojové. Kniha je rozdělěna na 9 kapitol, v nichž probírány jsou jednak pojmy a význam účtovacích tiskopisů, způsoby propisovacího účetnictví, postup prací a uzávěrka, rozvrh kont a provedení účetního propisu. Zvláště pak široce řeší prof. Fuksa otázku průkaznosti obchodních knih jmenovitě na volných listech jak v řízení ve věcech obchodních, v řízení civilně procesním, tak i v řízení berním (vyměřovacím a odvolacím), všímá si zvláštností při provádění důkazu knihami, vedenými na volných listech a způsoby propisovacími při řízení daňovém (Výnos ministerstva financí ze dne 7. července 1932, čís. 5814/30-III/9 a). V kapitole »Kritika předpisů o volných listech« staví se autor přímo jako propagátor těchto nových method. Vzorem posudku znaleckého a rozbořem účetnětechnických a organizačních opatření rozvádí pojem důvěry v obchodní knihy, doloživ zvláště tuto kapitolu praktickými příklady. Hodnotu knihy nesporně zvyšuje rozbořem propisovacích method ručních i strojových, u nichž uvádí jak způsoby cizí (Wilhelm van den Daele, Meyerheim, Hinz, Lorentz, Schiemr, Ruf [Taylorix], Schweitzer, Pötschacher, Weisz, Schayland) a obzvláště pak obšírně způsoby domácí (Argus, Arvil, Efweka, Hebona, Kontex, Repor, Ruff, Taylorix a Propis), které doprovází přesným popisem způsobů, četnými vyobrazeními a schematicky. Kniha je uzavřena pak výkladem předpisů o kolkování obchodních knih.

Je nesporno, že prof. Fuksa určuje knihu jako studijní pomůcku především svým posluchačům a absolventům vysoké školy obchodní v Praze. Leč i pro právníka praktického má kniha tato nesporně svůj význam vzhledem k tomu, že probírá otázku průkaznosti obchodních knih na volných listech dle různých method propisovacích. Hlavní význam knihy tkví v tom, jak již v podtitulu naznačeno, že autor obšírně zabývá se otázkou průkaznosti knih v řízení berním, kde právě ministerstvo financí svrchu citovaným výnosem učinilo značný krok dopředu v hodnocení knih na volných listech vůbec.

Skutečnosť, že autor opomenul citovať ustanovení zák. čl. XXXVII. z r. 1875 v kapitole o prúkaznosti obchodných kníh vo veciach obchodných, nesnižuje nikterak hodnotu knihy, ktorou obohacuje jak literatúru obchodní, tak i literatúru právnickou.

Dr. Frant. Bečvář.

DR. JÁN FERENČÍK: *Manželskoprávne smernice*. Tlačil »Lev« v Ružomberku, 1935, strán 88. Kniha vyšla ako odtisk z časopisu »Sv. Rodina« (roč. 1934—1935) a je určená širšej verejnosti; poslúži nielen katolíkom po stránke praktickej, ale aj inovercom ako informatorium o chápaní a úprave manželstva katolíckou cirkvou. Autor vedel šikovne vsunúť medzi cirkevnoprávne predpisy i zreteľ mravoučný, ako doplnok alebo vysvetlenie k právnym zásadám. Ba hneď na začiatku uvádza rímskoprávnu definíciu manželstva, čo bolo zaiste nezbytné, lebo Codex iuris canonici definície nepodáva. Kostrou knihy sú práve canony Codexu, ktorým je úvodom predoslaná úvaha o podstate manželstva. Na to v rade nasledujú ustanovenia o zasnúbení, o prekážkach manželských a o forme uzavierania manželstva. V týchto odsekoch autor paralelne uvádza tiež predpisy štátneho práva sem zapadajúce (zvlášť manželský zákon. čl. XXXI/1894 a manž. novelu 320/1919). Hodnotiac z mravného stanoviska manželstvo civilné, vyzdvihuje jeho mravné i sociálne tmavé stránky v protive k prednostiam manželstva cirkevného. O rozluke pojednáva hlavne negatívne, s hľadiska mravoučného a uvádza jediný k tejto otázke sa vzťahujúci predpis cirkevnoprávny: can. 1120. § 1. o privilegii fidei Paulini. Pri rozluke, ako i pri rozvoze, ktorý je Codexom upravený, nie sú spomínané — v súhlase so stanoviskom katolíckej cirkve — predpisy štátneho práva. Stručne upozornia na konvalidáciu a sanáciu manželstva, podrobne preberá procesné právo cirkevné vo veciach manželských. Celá knižka je prepletená vhodnými praktickými i poučnými príkladmi, ktoré veľmi dobre slúžia názornosti. — Práca Ferencikova iste splní poslanie, pre ktoré vznikla, ba poslúži v praxi aj právnikom.

Jozef Karpat.

MSGR. PAVEL MACHÁČEK: *Šala v dejinách*. (Knihtlačiareň syna Z. Wintera, Nové Zámky, bez roku, strán 195). Knihu treba vítať ako príspevok k málo početným monografiám o dejinách jednotlivých slovenských miest a obcí. Šala, dnes obec nevynikajúca zvláštnou dôležitosťou zpočiatku iných podobných obcí, prežila v behu dejín zaujímavé osudy, ktoré líči Macháčkova práca. O existencii Šale svedčí už listina z r. 1001; behom storočí bolo jej územie v rukách cirkve, striedave patrilo rôznym rádom, v novšej dobe jezuitom až do ich rozpustenia v r. 1773, odvtedy základine budapeštianskej univerzity. Šala mnoho utrpela tatarskými vpádmi, nie menej tiež za vpádov tureckých, kedy ležala na ceste ku Viedni, ale súčasne i na okraji Turkami okupovaného územia. Po reformácii, ktorá revolúciami rozbúrila Uhorsko, koncom XVI. stor. dostali Šalu jezuiti, ktorí tu rozvinuli neobyčajne živú náboženskú a kultúrnu činnosť, založiac tam gymnázium i semeníšte. Ešte i po stránke hospodárskej a sociálnej zaslúžili sa jezuiti o Šalu, polepšivši postavenie poddaných. Ostatne o sociálnom postavení sedliakov i poddaných v Šale uvádza autor zaujímavé podrobnosti v súvislosti s pojednaním o hospodárskom význame Šale. Táto kapitola je pre právника z Macháčkovho diela najzaujímavejšia. Autor cituje četné inštrukcie pre správcov dosadených vrchnosťou, ktoré obsahujú i prísne ustanovenia trestneprávné (ztrata majetku a hlavy za nedovolené meranie vína), vedľa vrchnostenskoprávnych ustanovení o mýte, o prievoze cez Váh atď. — Macháčkova práca je záslužná: možno jej ovšem vytknúť nesústavnosť; obsah jednotlivých odsekov nezodpovedá celkom titulom, tiež nemá kniha úhrného obsahu ani soznamu použitej literatúry. Ale odhliadnuc od tohoto nedostatku Macháčkovej práce, treba ju oceniť už preto, že na Slovensku i takých mnoho potrebujeme.

Jozef Karpat.

ARTUR D. GAYER: *Monetary policy and economic stabilisation*. A study of the gold standard. — London, Black Ltd. 1935, 188 — pp — 8 s 6 d net. Někdy se vytýká u nás anglosaské literatuře hospodářské, že není teoreticky tak přesná a její věda není tak čistá, její závěry tak abstraktně dokonalé, jako věda německá, jedno však nelze jí upřít: podává užasnou spoustu materiálu, který snad vždy dostatečně neovládne a spokojí se často jen s jeho uspořádáním, uvádí však všechny skutečnosti, které jsou v jejím dosahu, podává je poctivě, nezamlčuje, jako se s tím někdy setkáváme v literatuře německé, v zájmu zjednodušení skutečnosti, které se do určité koncepce vědecké nehodí. Kniha Gayerova je velmi zajímavou rekapitulací skutečností i názorů. Zejména pokud jde o nej-různější výsledky, které mohou přinést zásahy peněžní, přináší bohatou a téměř nekonečnou řadu permutací a, co je obzvláště cenné, téměř v každém jednotlivém případě doloženou skutečným příkladem.

Poukazuje na rozdíl mezi zlatou měnou předválečnou a poválečnou a zejména na to, jak po válce jednotlivé státy záměrně čelily její automatické. Předválečná praxe předpokládala, že v zemi, ztrácející zlato, budou klesati ceny a důchody a v zemi získávající budou stoupati. Po válce, očekávali se pohyb zlata, učiní se již předem opatření, která rozšířením nebo zmenšením úvěru vyřadí vliv pohybu zlata na svou cenovou hladinu, ačkoli tím znemožňují jednotnou cenovou hladinu světovou, která jest vymožeností zlaté měny. Jindy dokonce je takovýmto způsobem pohyb zlata uměle vyvoláván. Podrobně se zabývá poměrem zlata k cenám. Ukazuje, jak byly klamné výpočty Casselovy a Kitchinovy o budoucím nedostatku potřebného přírůstku zlatých zásob, neboť nejen, že výroba zlata stoupla, odplývání k účelům neměnovým se zmenšilo. Indie, která zlata dovážela k účelům thesauracním ročně na 90 mil. liber, vyvezla ho za rok 1931—1933 za 370 mil. liber. Nebude tedy záležeti na množství, nýbrž na ekonomisaci zlatých zásob a lepším jejich rozdělení. Zlatá měna sama o sobě není bez chyby, ale ty jsou vyváženy jejími výhodami. Nejde o to, má-li být měna zlatá či nikoli, ale o to, čím ji nahraditi. Rozpor mezi požadavkem cenové stability vnitřní a vnější není rovněž otázkou měny zlaté či papírové, poněvadž se vyskytuje u obou. Potřeba vnitřní stability cenové je u každé země jiná. V letech 1925—1929 Spojené Státy při stoupajícím technickém pokroku potřebovaly klesající hladinu, aby bylo zabráněno nezdravým ziskům, které vedly k nezdravé expansi, současně však Anglie potřebovala ceny stále nebo spíše stoupající. Mezinárodní měna platí pro všechny a za hříchy jedněch pykají druzí, dělá-li jeden inflaci, musí to druhý napravit deflací. Aby si uhájili vnitřní cenovou stabilitu, ohražují se země celními a jinými překážkami. Tak mezinárodní měna špatně použitá vede k autarkii. Jest proto hledati kompromis, který by zajišťoval výhody mezinárodní měny pro mezinárodní obchod a mírnil nepřiznivě její důsledky pro vnitřní cenovou stabilitu. Prvním krokem má být zvednutí cenové hladiny, ovšem jen pokud toho vyžaduje obnova výnosnosti, není vyloučeno, že některé ceny ještě klesnou. Vzestupu cen bude nutno dosáti prostředky pozitivními, posílením aktivity podnikání. Nestačí tvořiti jen peníze, nýbrž poptávku po nich. Účelem vzestupu cen jest normální zaměstnanost a výnosovost. Vypočítává některé konkrétní návrhy na reformu zlaté měny a oceňuje je. Bimetalismus by spojoval chyby měny zlaté i papírové. Symmetalismus Marshallův je dokonalejším bimetalismem (směnitelstvem v určitém množství zlata a stříbra), ale neodstraní jeho nedostatky. Fisherův kompenzovaný dolar znamená směnitelnost za zlato nikoli podle jeho váhy, nýbrž kupní síly. Bylo by to oceňování automatické, ale dodatečné, které by nevstihovalo přítomnosti, nýbrž minulost a živilo by spekulaci. Vychází jen z cen a nebéře zřetel na jiné stejně důležité okolnosti. Keynesův návrh bere zřetel na daleko více okolností: zaměstnanost, rozsah výroby, úvěrovou potřebu bank, úrokové sazby, příliv hotovostí do oběhu, vývoj zahraničního obchodu, devisovou hladinu

a pod. Zlata má se použití jen k vyrovnání platební bilance. Cedulová banka by denně měnila zlatý obsah i diskont tak, aby byly vyloučeny fluktuace krátkodobé a uplatnily se jen pohyby, resultující ze změn, mezi domácí a světovou hladinou cenovou. Jako bezprostřední opatření navrhuje Keynes pro každou zemi paritu de facto mezi zlatem a její měnou s 5% rozpětím mezi nákupním a prodejním kursem. Parity de facto by nemusily být stálé, mohly by se měnit. Je to pokus o kompromis, který by zajistil vnitřní stabilitu a vnější s fluktuacemi do 5%. Rozhodně třeba dojíti ke kooperaci, která by zaručovala stabilitu zlata, ať již mezinárodním použitím rezerv (banka pro mezinárodní platby je pro to nejlépe povolána), nebo občasným novým stanovením měnových parit v předpokladu ovšem, že parity nebudou možno měnit jednostranně, nýbrž po dohodě. Autor sám přiznává, že je to cesta těžko schůdná. Rozhodně bude nutno postupovati etapově a spokojiti se nejdříve provisorii. Zabývá se rozdílem mezi stabilitou cenovou a hospodářskou, které se často neprávem ztotožňují. Stálá hladina cenová vyhovuje dlužníkovi i věřiteli, pevným platům, podnikatelům, tvoření vkladů. Mírně stoupající ceny podporují podnikatelského ducha naději na zisk, ale chrání i neschopné, poškozují vkladatele, znehodnocují pevné platby a mzdy. Mírně klesající ceny prospěly by zaměstnancům, věřitelům, vyloučily by neschopné podnikatele, ale je těžko dohadnouti, kdy je pokles zdravý a kdy začíná inflace, neboť bezpečně se to zjistí až dodatečně. Kdežto zastánci stability cen podceňují činitele nepeněžní, jejich odpůrci zastávají systém neutrálních peněz, které mají zůstatí činitelem pasivním. Rozsah oběživa by se řídil jen důvody měnovými. Rozhodně nedá se hospodářská aktivita regulovati jen kontrolou peněz, nýbrž rovnováhou všech složek vnitřní struktury nákladů a cen.

Dr. Lepař.

MARCUS NADLER-JULES I. BOGEN: *The banking crisis. The end of an epoch.* London Allen & Unwin 1934 —stran 210 — 6 s net. Je-li světová krize záhadou, jest snad ještě záhadnější její jedno z nejdůležitějších ohnisek, hospodářská a měnová politika Spojených států. Její cesta je tak klikatá, že je těžko zjistiti její důvody. Stává se téměř pravidelně, že když po dlouhém uvažování dojde se k určitému dohadu, neváhá Amerika zvrátiti tento dohad následujícím činem. Někdy se zdá, že tu vlastně není žádná jednotná linie a že o ni americká veřejnost ve své většině nestojí, že se tu provádí na hospodářství stejné mastic-kářství jako na nemocných, různými patentními léky, které někdy ani vůbec léky nejsou. Proto je vítána kniha, podávající soustavné vylíčení vývoje americké krise a prostředků, jimiž bylo jí čeleno, neboť to, co přišlo dosud z Ameriky, jsou buď pythické oficiální výklady, plně bezdůvodného optimismu, nebo velmi zajímavé vědecké teorie, jednostranně líčící stav a výsledky. Tato kniha je psána s vervou někdy až přílišnou, ale dobře zachycuje sled událostí a zejména nevyhýbá se i politické stránce problémů, která není ani v problémech čistě hospodářských podřadnou. V pregnantním úvodu se konstatuje, že versaillský mír dělali blázní, že poválečné přizpůsobení si vyžadovalo oběti, ale ty byly inflací na desetiletí odsunuty, takže teprve stabilisace měn odhalila poválečnou bídu. Zejména americká inflace se odsuzuje. Operacemi na volném trhu bylo možno beztak ohromné úvěrové možnosti ještě zdesateronasobiti. Výsledkem bylo ohromné rozšíření úvěru a z toho vyplývající spekulace pozemková i bursovní. Fikce stabilních cen nebyla zdravá, byl to jen umělé zadržovaný pokles, emisní činnost stoupla ze 3 miliard na 10, jen do ciziny půjčeno 1½ miliardy ročně, ale cly znemožněno splácení zbožím, reparace nebyly placeny, nýbrž nahrazeny jinými dluhy. Stabilita za těchto poměrů byla omylem, neboť udržovala neudržitelný stav.

Bankovní krise má v Americe příčiny všeobecné, ale také své vlastní. Prudkým vývojem průmyslu a obchodu, se kterými banky nedovedly udržeti krok, se stalo, že v Americe jest veliký počet drobných bank,

u kterých průmysl a obchod ukládá své přebytky a které ovládá. Aby mohly zaplatiti vkladový úrok, banky ukládají tyto prostředky do investic a cenných papírů a zejména jimi spekulovaly. Nebylo také možno dáti 20—30 tisícům bank dobrá vedení. Vlastní prostředky byly nepatrné. Filiálkový systém neexistoval a byl také zavrhován, zejména průmyslem, který chtěl udržeti banky v područí. Za léta 1921—32 došlo k úpadku 1571 národních bank a 8913 státních bank, z čehož 57.5% neměla vlastního kapitálu přes 25.000 dolarů. Banky podléhaly 49 zákonům různých federálních států. Národní banky byly nuceny býti členy Federálního systému a podléhaly jeho kontrole, ale jednoduchým způsobem se mohly dáti přeregistrovati na státní banky, které kontrole nepodléhaly. Od roku 1927 jednáno o reformu, bylo utvořeno mnoho komisí, ale k výsledku se nedošlo. Teprve r. 1932 vydán Glass Banking Reform Bill, jímž zavedena kontrola lombardu, vyloučeny investice a půjčky na spekulaci cennými papíry, zřízena Federální likvidační společnost, aby usnadnila likvidaci falitních bank. Zatím došlo k bankovnímu krachu v Evropě, který vyvrcholil opuštěním zlaté měny Anglií. V Americe úpadky bank trvaly. Velké banky začaly pocífovati úpadky menších, proto zřídily za jejich podpory National Credit Corporation. Zlato odplývalo ze země, a i doma se thesaurovalo. Peníze proti všem pravidlům odplývaly tam, kde byly levné. Svěpomocná National Credit Corporation selhala. Úpsána byla sice 1 miliarda dolarů, ale pro vzájemnou nedůvěru vyplaceno na podporách jen 135 mil. dolarů, současně bylo za 1 měsíc zavřeno dalších 522 bank. Proto stát zřídil Reconstruction Finance Corporation se státním vkladem $\frac{1}{2}$ miliardy dolarů a možností emitovati titrů za 2 miliardy dolarů. Rozpůjčeny 2 miliardy (bankám 703 miliony), úpadky bank sice zastaveny, ale za cenu dobrých aktiv, které musily dáti jako záruku za půjčku. Emergency Relief and Reconstruction Act 1932 dovoľoval federálním rezervním bankám, aby půjčovaly i jednotlivcům na státní papíry, ale nepoužívalo se toho, stačil bankovní úvěr. Zesílena Open market policy a nakoupeno státních papírů za pět měsíců přes miliardu dolarů. Měl se tím nahraditi úbytek zlata, zastaviti pokles cen, povzbudití aktivity. Půjčky bank průmyslu a obchodu přes to klesaly, ceny státních papírů rovněž klesaly, stoupala jen likvidita bank. Přes to nakonec podařilo se dosíci aspoň částečně obnovy důvěry v dolar a vývoz zlata ustává. Tu je nucena RFC sanovati banku svého předsedy Dawesa, veřejnost vymáhá si publicitu. Zjistí se, že RFC půjčovala v prvé řadě velkým bankám, neboť u nich se soustředily nároky bank malých. Bylo to správné, ale jakmile se to zjistilo, byl z toho run na velké banky. RFC nestačí. Začíná pověstné moratorium bankovní, bankovní prázdniny. Vynalézavý senátor Huye Long vyhlásil v Louisianě dva dny bankovní svátky na oslavu Wilsonovu, ač každý věděl, že to je moratorium. Run se přesunul na New York, kde za 14 dnů z celkových vkladů 1418 mil. dol. vybráno 520 mil. dol. Oběh papírových i kovových peněz činil $5\frac{1}{2}$ miliardy dol., vklady u bank 28 miliard dol., u spořitelen 11 miliard dol., ale již 3. III. stoupl oběživo na $7\frac{1}{2}$ miliardy dol. Za týden se vyvezlo za 110 mil. dol. zlata a 100 mil. se thesaurovalo. Útěk k libře nutil anglický vyrovnávací fond k nákupu dolarů, ale tento proměňoval je ihned ve zlato. V den inaugurace Rooseveltovy 5. III. 1933 byly téměř všechny banky zavřeny. Roosevelt zbylé banky zavřel, zrušil směnitelnost, zakázal vývoz zlata i jeho thesauraci. Aby otevření bank umožnil, měly býti dány federální bankovky bankám, a to 100% za státní papíry a 90% za obchodní jako záruku. Možnost výplat způsobila, že se nevybíralo, naopak vklady se vracely. Některé banky zůstaly zavřeny, jiné otevřely a zase zavřely. Zavedena aspoň částečná kontrola. Státním bankám umožněn přístup do Federál Reserve Systemu. Ale Roosevelt byl odhodlán zasáhnouti hlouběji. Jeho New Deal vychází jednak z myšlenky řízeného hospodářství a jednak z myšlenky řízené měny. *Industrial Recovery Act* (NIRA) stanovil maximum pracovní doby a minimální mzdy. Kody o slušné soutěži byl učiněn krok ke kar-

telisaci. *Agricultural Adjustment Act* měl obnoviti ceny zemědělských výrobků podle parity 1909—1914 redukcí osevu a výroby. Řízenou měnou měla být obnovena cenová hladina 1929. Proto vydán zákaz thesaurace zlata a povinnost odvodu zlata přes 100 dol. Nařízení o embargu na zlato zakazovalo vývoz zlata bez povolení ministerstva financí i earmarking. T. zv. *Thomas Amendment* zaváděl některá inflační opatření; bez ohledu na zlatou rezervu mělo být nakoupeno na volném trhu za 3 miliardy dol. státních papírů nebo mělo být rovnou vydáno za 3 miliardy dolarů nových platidel, zlatý obsah dolaru měl být snížen až na 50%. Tato dvě opatření způsobila prudký pokles dolaru. Operace na volném trhu nepůsobily. Bimetalistický návrh ukázal se jen přátelským gestem. Zrušena platnost zlaté klausule. Upraven trh nově dobývaného zlata jednak pro účele průmyslové a umělecké, jednak pro vývoz. Poněvadž dolar byl zase repatriován, byl jeho vzestup paralyzován nákupem zlata za vysokou cenu. Na oddlužení hypotekárních dlužníků, majitelů domů, byla zřízena *Home Owners Loan Corporation*, jejíž kapitál 200 milionů dolarů upsal stát a která mohla vydati za 2 miliardy dolarů 4% obligací, splatných v 18 letech, s úrokem zaručeným státem. Hypotekární dluhy měly být konvertovány zaplacením zcela nebo z části v hotovosti a v obligacích. Podobně vydáním obligací za další dvě miliardy dolarů měly být sanovány i *zemědělské hypotéky*. Také na bankovní reformu se konečně dostalo. *Banking Act 1933* obsahuje ručení za vklady, odloučení investiční činnosti od depositní, úvěrovou kontrolu právem federálních rezervních bank suspendování rediskontní privilegia, zákaz zúrokovatí volné vklady, vyloučení spekulace v cenných papírech, federální úřady jsou oprávněny sesaditi bankovní ředitele, holdingové společnosti jsou podrobeny federálnímu rezervnímu systému a jeho kontrole, mají-li akcie národních bank, investiční bankovní domy jsou přísně odloučeny od bank depositních, záložny mohou být také členy federálního rezervního systému a konečně Federal Reserve Board kontroluje zahraniční styky federálních rezervních bank. Zřízena *Federal Deposit Insurance Corporation* s kapitálem, který se skládá ze státního vkladu (150 mil. dolarů), vkladu federálních rezervních bank (135 mil.) a z příspěvků členských bank ve výši ½% jejich vkladů. Za vklady svých členů, kteří jsou podrobeni její revisi a musejí být členy federálního rezervního systému, ručí společnost 100% do 10.000 dolarů, 75% do 50.000 dolarů, 50% nad 50.000 dolarů. Nevyřešena zůstává otázka zřizování filiálék a jednotné federální kontroly.

Obsah této knihy byl podán širě, poněvadž líčí přehledně vývoj americké krise a prostředky, jichž proti ní bylo použito. Dr. Lepař.

RÓNA BARTOLOMEJ-KINLOVITS EUGEN: *Komentár čl. práva poisťovacieho*. Vlastným nákladom. Košice, s. a., cena 60 Kč, 16, str. 494. — Obsahuje prehľad historického vývoja platného poisťovacieho práva čl. od roku 1918, ďalej legislatívny materiál, konečne text zákona č. 145 z roku 1934, opatrený poznámkami a judikatúrou k bývalému rakúskemu poisťovaciemu právu, ako to odpovedá pomeru predmetného zákona k rakúskemu poisťovaciemu právu. To je doplnené predpismi slov. obchodného zákona o poisťovacom úkone, občianskeho zákoníka o poisťovacej smluve, potom nasledujú organizačné predpisy, normy o poisťovacom obraťe v pomere k cudzine, typy poisťných podmienok, predpisy o rozhodcom pokračovaní podľa slov. súdneho poriadku občianskeho a ustanovenia tiahnuce sa k automobilom, hasičskému príspevku, poplatkom a daniam. S výberom materiálu a jeho úpravou možno len súhlasiť, až na jedno: uvedené materiálne-právne predpisy nie sú opatrené komentárom a najmä nie judikatúrou pokiaľ ide o poisťovacie právo dané slov. obch. zákonom a obč. zákoníkom rakúskym. Tým sa vydavateľ ovšem vyhnul aj delikátnej otázke srovnaf odevhýtky obojeho poisťovacieho práva (ďľa zákona č. 145/1934 na jednej a dľa obch. zákona na druhej strane) platiaceho na Slovensku po-

fažne vôbec v ČSR a ich pomeru ako špeciálneho a obecnějšího práva, čo nutno pokladať za nedostatok i s hľadiska autorov, lebo práca nemôže si potom spravdlive prisvojovať titul komentára čl. poisťovacieho práva (berúc už do ohľadu aj jej podtitul). Tým nemá byť ubraté na nepochybne značnom význame komentára pre prax na Slovensku a Podkarpatskej Rusi. Nemožno však prejsť mlčaním stránku jazykovú: okrem toho, že sa v práci vyskytlo veľké množstvo tlačových chýb, ako vyhodí na javo z obsahých soznamov vzadu pripojených, i v samotnom texte stretáme sa s hrubšími pokleskami proti gramatike a syntaxu, a s hojnými výrazmi nárečovými a neprávnickými i tam, kde sa terminológia už ustálila, odhliadnuc od hojných a niekedy nemožných skratiek (prep. smluva — prepadná smluva, živ. — život, pr. — prospech a pod.). Tieto formálne okolnosti sú značnou újmou inak hodnotného vydania.

Dr. Luby.

GRŇA JOSEF: *Civilní soudece a správní akt*. (Knihovna právnické fakulty university Komenského v Bratislavě, sv. 43, 1935, str. 101, cena 30 Kč.) — V tejto štúdii zaoberá sa autor pomerom sudcu k správnomu aktu, presne záväznosťou tohto pre sudcu. Prácu rozdelil v 4 kapitoly. V prvej preskúma a dokazuje nielen možnosť, ale nutnosť dosavadného delenia správnych aktov. Tu sa tiež vyporiadava stručne s názormi normatívco. V ďalšom pojednáva o kompetencii súdov a správnych úradov, vliv správneho aktu na spor už ukončený, význam neexistence takého aktu pre súd a miesto existujúceho aktu v civ. spore dľa platného práva. Zisťuje potrebu odlišovať záväznosť správneho aktu od práva súdu preskúmať tento akt. »Záväznosť znamená podle svého slovního výkladu povinnost dbáti něčeho, povinnost zaříditi své chování podle dané maximy. Záväznosť je tedy vlastnost, kterou můžeme přičítati pouze normě, a kde není normy, tam není ani záväznosti (str. 38).« Záväznosť nekryje sa s účinnosťou ani právnou mocou po stránke negatívnej (nezmeniteľnosťou) ani s platnosťou. Záväzný akt obracia sa proti určitým osobám i proti štátnemu orgánu. Právny poriadok otázky záväznosti výslovne nerieši. Praks správne pokladá každý správny akt za záväzný, pokiaľ vyhovuje istým *formálnym* podmienkam (46). Pre súd je rozhodným, či sú aktom viazané strany (57). Aby akt zaväzoval, musí predstavovať právnú normu. Súd preto môže skúmať len, či »správni akt platí jako norma.« Tu treba rozlišovať podmienky vzniku od podmienok platnosti normy. Určuje ich právny poriadok. Vedecky možno odvodiť len podmienky logickej existencie normy. Nedostatok náležitostí spôsobuje vadnosť aktu. Podmienky vzniku a platnosti sa buď kryjú (nariadenie), lebo nekryjú (zákon, individuálne akty, pokiaľ predstavujú normy). Platia preto i normy vadné; dáva sa to z predpisov o opravných prostriedkoch. Pre platnosť je rozhodná kvalita vady. Preto akt buď platí lebo neplatí, buď je tu akt lebo paakt (akt absolutne zmätočný). Rozhodné je, či akt vôbec vznikol, a to závisí na splnení *formálnych* podmienok. Súd preto môže skúmať len, »je-li tu vůbec platný akt a je-li účinný proti stranám (101).«

Práca Grňova je zaujímavá, nielen pre zvláštnosť otázky, pri ktorej nie raz sa stretla panujúca náuka s normatívnou školou, ale viac pre spôsob, ktorým sa autor pokúsil problém rozriešiť. Stúpenec normatívnej školy nebude súhlasíť s autorovou kritikou tejto teorie. Bude mu nepochopiteľné, prečo autor, ktorý iste sa s touto teoriou pred jej kritizovaním dopodrobna soznámil (i keď by sa to snáď z citovanej literatúry úplne nedávalo), o nej píše, »musila zůstati vzdálena skutečnému právnímu životu, takže byla jím také ignorována.« Bude poukazovať, že zrovna v otázke, ktorú autor rieši, praks dáva za pravdu normatívnej škole. A postup praxe schvaľuje i autor. Vysvetlenie najde v citáte autorom z *Neunera*: »Jede Rechtstheorie hat m. E. davon auszugehen, dass die Jurisprudenz eine praktische Wissenschaft ist. Man beschäftigt sich mit dem Recht nur zu dem Zwecke, es anzuwenden,« a bude vytýkať autorovi vedenie boja v rôznych rovinách.

Bude mu však sympatické, že autor napriek tomu, že sa postavil do radov odporcov, zužitkoval z výsledkov normatívnej školy viac, než vyvrátil. — Vyznávatel všeobecne prevládajúcej náuky bude v mnohých výrokoch autora vidieť zásadný odklon od tradičnej školy, a len shodné závery v sporných otázkach, obhajoba a podržanie starých rozdielov medzi pojmami ho presvedčí o vernosti autora tejto školy.

Nestranne možno povedať, že autor postupoval opravdu kriticky a že niekde vystihol slabé miesta oboch škôl. Bolo by však vítaným, keby bol popustil na stručnosti a bližšie objasnil svoje »výchozí stanovisko« a tým dal svojej práci pevnejší základ filosofický, lebo bez toho, zdá sa, že mnohé jeho tvrdenia by vyžadovaly ak nie zmeny, tak aspoň presvedčivejšieho dôvodenia.

K. Rebro.

LES ASSURANCES SOCIALES EN 1934. Zvláštni otisk z roč. »L'année sociale« 1934—1935, nákl. Mezinár. úradu práce v Ženeve, 1935, 8°, str. 75. Práce podáva podrobný prehľad dôležitých legislatívnych udalostí, k nimž došlo v roce 1934 ve 42 štátoch, jakož i vylíčení projevů mezinárodní součinnosti na poli sociálního pojištění. V knize je dokázáno, že sociální pojištění dovedlo se všude přízřebnosti změně hospodářských poměrů, že bylo konsolidováno a v mnohém směru i zlepšeno. Byly snižovány věkové hranice, kde na prvním místě stojí Československo zavedením t. zv. sociálního důchodu, byly prodlužovány ochranné lhůty pro nezaměstnané, kde opět naše sociální pojištění stojí na prvním místě: po stránce finanční byla zachována nebo obnovena rovnováha sociálního pojištění. Knížka je zajímavým přehledem všeho, co se v roce 1934 dělo na poli sociálního pojištění.

Dr. Jindřich.

O. JANOTA: *Kulturní povinnosti obce*. Čs. obec samosprávná v Praze, 1935, 8°, stran 79, cena Kč 6.50. Autor dělí látku, již se ve své práci obírá na tři části: vedení obecní kroniky, záležitosti školní a lidovému. V první části probírá ustanovení zákona o založení a vedení pamětní knihy obecní ze dne 30. ledna 1920, č. 80 Sb. z. a n. a vládního nařízení ze dne 9. června 1921, č. 211 Sb. z. a n. a přechází pak k péči o školství, kde pojednává o funkci školních obcí, místních školních rad a místních školních výborů pro školy menšinové. Ve stati o lidovému poukazuje autor na ustanovení zákona o organizaci lidových kursů občanské výchovy ze dne 7. února 1919, č. 67 Sb. z. a n., jakož i na instrukce, tento zákon provádějící a podává cenné rady a pokyny pro místní osvětové komise, jakož i pro knihovnické rady, jejichž působnost byla upravena zákonem o veřejných knihovnách ze dne 22. července 1919, č. 430 Sb. z. a n. a vládním nařízením ze dne 5. listopadu 1919, č. 607 Sb. z. a n. Knížku autorovu možno doporučit jako vhodnou příručku pro všechny, kdož pracují v kulturní činnosti obcí.

Dr. Jindřich.

ALDO CASALINUOVO: *Il problema della pena di morte*. S předmluvou Emanuela Carnevale. Stran XVI—158. Catanzaro: Bruzia, 1935. Cena 15 lir. — Otázkou trestu smrti, patříci mezi tradiční sporné otázky kriminálně-politické, zabývá se autor s patrnou snahou vědecky zpracovat problém s různých hledisek. Velmi přehledně pojednává také o historickém vývoji problému a o úpravě trestu smrti v zákonodárstvích různých států; dotýká se i jeho významu v právu válečném. Po kapitolách věnovaných otázce trestu smrti s hlediska školy přirozenoprávní, klasické a pozitivistické snesl autor důvody pro a proti trestu smrti. Podařilo se mu přesvědčivě obhájití thesi proti trestu smrti.

Erich Olšar.